

ABIUDYR.062.325.2024

7.11.2024 r.

Szanowny Pan
Donald Tusk
Prezes Rady Ministrów
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

P E T Y C J A

w sprawie powołania Centrum Referencyjnego ds. Monitoringu Biologicznego i Szacowania Ryzyka

Szanowny Panie Premierze,

Zwracamy się do Pana z prośbą o poparcie poniższej, strategicznie istotnej inicjatywy, niezbędnej z punktu widzenia monitoringu biologicznego społeczeństwa.

Pragniemy zwrócić uwagę Pana Premiera na potencjalne negatywne dla przemysłu skutki wprowadzenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/869 w sprawie zmiany dyrektywy 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz dyrektywy Rady 98/24/WE w odniesieniu do wartości dopuszczalnych dla ołowiu i jego związków nieorganicznych oraz dla diizocyjanianów. W oparciu o tę Dyrektywę, przemysł jest zobligowany do spełnienia wymogów tego dokumentu do 9 kwietnia 2026 r., co w obecnym czasie, bez zmiany technologii wydaje się niemożliwe. Zapisy Dyrektywy są kluczowe dla przyszłości działania wiodących polskich przedsiębiorstw związanych z wykorzystywaniem i produkcją ołowiu. Konsekwencją będzie brak konkurencyjności branży co w końcowym efekcie doprowadzi do likwidacji zakładów pracy, bądź przeniesienia produkcji poza teren kraju.

W naszym przekonaniu w celu oceny spełnienia założonych w Dyrektywie parametrów, niezbędne jest monitorowanie stężeń tego pierwiastka, zarówno poprzez badania prowadzone jak dotychczas w środowisku pracy, jak i – co kluczowe – poprzez badania populacji generalnej. Niestety, brakuje analiz pochodzących z badania populacji ogólnej dla poszczególnych regionów, co znacząco utrudnia pełną ocenę narażenia.

Dlatego też celowym wydaje się powołanie **Centrum Referencyjnego ds. Monitoringu Biologicznego i Szacowania Ryzyka**, mającego na celu dostarczanie wiarygodnych danych na temat stężeń/zawartości ołowiu, ale także w przyszłości innych substancji priorytetowych, w środowisku oraz w materiale biologicznym mieszkańców, którzy nie są zawodowo narażeni na działanie tych związków. Wyniki uzyskane przez Centrum służyć będą monitorowaniu nie tylko środowiska pracy, ale również ocenie narażenia na czynniki chemiczne osób nie związanych z przemysłem oraz szacowaniu ryzyka wystąpienia niekorzystnych skutków zdrowotnych.

Należy podkreślić, że dotychczas w Polsce nie prowadzono takich działań. Szeroko opisane dane dotyczące tego zagadnienia zawarto w poniższym uzasadnieniu.

Mając na względzie powyższe, uprzejmie prosimy Pana Premiera o podjęcie odpowiednich działań w tym zakresie.

UZASADNIENIE

W dniu 4 września 2024 r., w [REDAKTOWANE] odbyło się spotkanie, które miało na celu omówienie zagadnień związanych z wdrożeniem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/869 *w sprawie zmiany dyrektywy 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz dyrektywy Rady 98/24/WE w odniesieniu do wartości dopuszczalnych dla ołowiu i jego związków nieorganicznych oraz dla diizocyjanianów*.

W spotkaniu wzięli udział kluczowi interesariusze – organizacje pracodawców, przedstawiciele przemysłu metalurgicznego, akumulatorowego, elektronicznego i przedsiębiorstw z innych branż, w których pracownicy są ekspozowani na działanie ołowiu.

Uczestnicy spotkania zgodnie uznali, że Polska, jako kraj członkowski UE, powinna być wyprzedzająco przygotowana do działań wspierających Komisję Europejską w sporządzeniu unijnych wytycznych w zakresie profilaktyki i zarządzania ryzykiem w dziedzinie zdrowia, dotyczących osób pracujących w narażeniu na czynniki chemiczne.

Z dokumentów KE jasno wynika, że to właśnie dopuszczalne stężenie biologiczne (DSB) (stężenie substancji i/lub jej metabolitu w materiale biologicznym) staje się kluczowym elementem strategii oceny narażenia w środowisku pracy, o czym świadczy coraz częstszy wybór tego wskaźnika, jako nieodzownego elementu oceny skutków narażenia zawodowego, a także budowy strategii profilaktyki dla pracowników. Ustalenia KE, które ostatecznie przyjmą formę prawną i prawdopodobnie wiążącą będą rzutowały na pracowników, ale także na opłacalność działalności przemysłowej w Polsce.

W tym miejscu należy wyraźnie podkreślić, że w Polsce nie ma ośrodków, które byłyby właściwe do wspierania decyzji ministra w zakresie DSB. Brakuje instytucji, która wspomagałaby naukowo decydentów, przedsiębiorców oraz jednostki ochrony zdrowia w przekazywaniu wiarygodnych informacji do KE, dotyczących badań ekspozycji populacji narażonej zawodowo jak również środowiskowo na priorytetowe czynniki chemiczne, z wykorzystaniem narzędzi monitoringu biologicznego. Brakuje również centralnych danych dotyczących narażenia. W przypadku wartości dotyczących najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń (NDS i NDN) czynników chemicznych w powietrzu na stanowiskach pracy, w Polsce powołano Międzyresortową Komisję do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy, której zakres uprawnień oraz formuła pracy ogranicza jej kompetencje do obszaru higieny pracy (Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r., Dz.U. 1996 nr 61 poz. 284).

W najbliższej przyszłości biomonitoring będzie pełnić coraz istotniejszą rolę w ocenie narażenia pracowników i ocenie ich stanu zdrowia, szczególnie w przypadku substancji o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym (zwanych dalej CMR). W Budapeszcie w 2023 r., Polska na ministerialnym spotkaniu (7th Ministerial Conference on Environment and Health), które było formalnym potwierdzeniem powstania Partnerstwa na rzecz monitoringu biologicznego (EHP), potwierdziła zainteresowanie udziałem w Partnerstwie.

Dalsze kierunki działania Komisji Europejskiej w obszarze monitoringu biologicznego wskazano w preambule do Dyrektywy PE i Rady 2022/431. Zgodnie z najnowszymi danymi naukowymi, aby

chronić pracowników przed działaniem niektórych czynników CMR, w szczególnych przypadkach konieczne może być ustalenie dopuszczalnych wartości biologicznych, które należy włączyć do dyrektywy 2004/37/WE. Oprócz ołowiu obecnie Komisja Europejska zajmuje się oceną możliwości zmiany ww. dyrektywy, tak by dodać przepisy dotyczące połączenia wartości dopuszczalnej narażenia zawodowego drogą inhalacyjną i dopuszczalnej wartości biologicznej dla kadmu i jego związków nieorganicznych, którego produkcja w Polsce jest ściśle związana z przemysłem metalurgicznym, szczególnie z hutnictwem cynku i ołowiu. Nowe przepisy dotyczące kadmu mogą wiązać się z poważnymi wyzwaniami i kosztami dla przedsiębiorstw. Konieczność dostosowania procesów produkcyjnych do bardziej rygorystycznych norm oraz implementacja dodatkowych środków ochronnych będą wymagały znacznych nakładów finansowych. Przedsiębiorstwa będą musiały inwestować w kosztowne technologie, które ograniczą emisję kadmu, a także w systemy monitoringu i kontroli, co może wpłynąć na ich konkurencyjność na rynku. Komisja zgodziła się, że biomonitoring byłby użyteczny także w przypadku akrylonitrylu i benzenu. Należy się spodziewać, że w przyszłości obejmie dużo szerszą liczbę substancji chemicznych. Wypracowanie zrównoważonego podejścia do tych zagadnień jest kluczowe dla wielu gałęzi przemysłu w Polsce. Będzie rzutowało na konkurencyjność polskiego przemysłu oraz na rynek pracy. Warto wspomnieć również o bezpieczeństwie surowcowym. Skrajne podejście do tych problemów może skutkować zaprzestaniem produkcji dla wielu strategicznych przedsiębiorstw z obszaru wydobywania i przetwórstwa surowców.

Mając powyższe na uwadze proponujemy **Powołanie Centrum Referencyjnego ds. Monitoringu Biologicznego i Szacowania Ryzyka**, które będzie odpowiedzialne za:

1. Opracowanie i wdrożenie krajowych programów monitoringu biologicznego, zgodnych z poziomem wiedzy naukowej, najlepszymi praktykami krajowymi i międzynarodowymi. Będzie również prezentowało w tym zakresie stanowisko interesariuszy Polskich na forum Międzynarodowym.
2. Monitorowanie i analizowanie zanonimizowanych danych uzyskanych z biomonitoringu dotyczącego narażenia na priorytetowe substancje szkodliwe w środowisku pracy oraz w środowisku bytowania i szacowanie ryzyka wystąpienia potencjalnych skutków zdrowotnych związanych z narażeniem.
3. Ocenę skutków zdrowotnych narażenia na substancje chemiczne, poszukiwanie nowoczesnych metod oceny narażenia, w tym metod nieinwazyjnych.
4. Rozpatrywanie i opiniowanie propozycji dotyczących wartości dopuszczalnego stężenia biologicznego w środowisku pracy (DSB).
5. Przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw zdrowia wniosków dotyczących propozycji zmian wartości dopuszczalnych stężeń biologicznych w środowisku pracy w celu wdrożenia ich aktem prawnym.
6. Koordynowanie współpracy jednostek naukowo-badawczych w zakresie oceny narażenia na czynniki chemiczne pracowników w środowisku pracy.
7. Szkolenie kadr oraz rozwój infrastruktury niezbędnej do realizacji zadań Centrum.
8. Utworzenie przy Centrum sieci partnerów dla potrzeb pozyskania wiarygodnych i reprezentatywnych dla poszczególnych branż przemysłowych informacji oraz wymiany doświadczeń z przedstawicielami przemysłu.
9. Zapewnienie ciągłości prac dotyczących monitoringu biologicznego i szacowania ryzyka w oparciu o aktualne i planowane prace legislacyjne w UE.

Pierwszym, priorytetowym celem Centrum będzie kompleksowe opracowanie danych dotyczących ekspozycji zawodowej na ołów oraz przeprowadzenie badań populacji generalnej w celu uzyskania wartości referencyjnej. Dane takie będą kluczowe dla KE przy dalszych pracach związanych z decyzjami dotyczącymi oceny narażenia na ołów.

Spotkanie kluczowych interesariuszy jest krokiem w stronę zapewnienia realizacji ww. celów i zagwarantowania odpowiedniego przygotowania Polski do wprowadzenia nowych standardów ochrony zdrowia pracowników. Uczestnicy spotkania zgodnie uznali, że organizacja takiego spotkania umożliwiła zebranie ekspertów, pracodawców oraz pracowników, aby wspólnie opracować skuteczne strategie zarządzania ryzykiem wynikającym z narażenia na ołów i inne substancje szkodliwe. Dzięki temu Polska będzie mogła szybciej i efektywniej wdrożyć nowe regulacje poprzez stworzenie realistycznego planu działania, uwzględniającego specyfikę krajowego rynku pracy oraz dostępne zasoby technologiczne i finansowe.

Przewidywane koszty uruchomienia i funkcjonowania Centrum Referencyjnego ds. Monitoringu Biologicznego i Szacowania Ryzyka na pierwsze trzy lata funkcjonowania Centrum:

- Koszty badań terenowych uwzględniających poszczególne obszary Polski.
- Koszty zakupu aparatury badawczej oraz odczynników.
- Koszty wynagrodzeń pracowników wraz z pozapłacowymi kosztami pracy.
- Inne koszty operacyjne.

Koszty szacunkowe: 2025 r. – 3 600 000 PLN; 2026 r. – 9 000 000 PLN; 2027 r. – 3 600 000 PLN

Prosimy o zapewnienie finansowania umożliwiającego realizację zadań Centrum zarówno bezpośrednio związanych z wdrożeniem dyrektywy PE i Rady (UE) 2024/869, jak i działań wynikających z ustaleń podjętych na spotkaniu, w tym powołania i działania Centrum Referencyjnego ds. Monitoringu Biologicznego i Szacowania Ryzyka w

Załącznik nr 1:

- Poparcie dla uzgodnień zawartych podczas spotkania